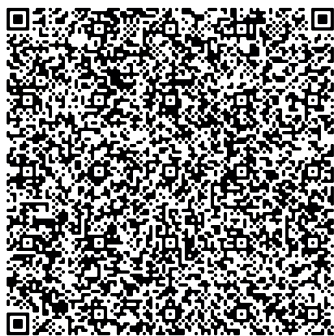

Thus, professional medical communicative skills develop as the result of the interaction of linguistic competence, professional competence and personal features of a physician. The paper proves the significance of professional communication skills, describes the influence of doctor-patient relationship on the treatment outcomes and preventive care. It gives a profound analysis of the linguistic peculiarities of professional communication of future physicians, defines the notion of "professional communication" and describes its linguistic components.

Keywords: «doctor – patient»; interpersonal communication; linguistic peculiarities of professional communication; medical student; physician; professional communication.

Стаття надійшла до редакції 21.09.2016

Прийнято до друку 27.10.2016

УДК 37.01+504.3:37.091.2

Марія Скиба

ORCID iD 0000-0001-6916-8993

кандидат педагогічних наук, доцент,
докторантка Інституту вищої освіти
Національної академії педагогічних наук України,
вул. Бастіонна, 9, каб. 810, 01014 м. Київ, Україна
mary_skiba@ukr.net

ФОРМУВАННЯ УМІНЬ ЕКОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ БІОЛОГІЇ У ПРОЦЕСІ ТРЕНІНГУ

У статті розкрито тлумачення поняття тренінгу та його значення у процесі навчання у вищій школі. Навчальний тренінг – активна навчальна діяльність студентів, у процесі якої вони виконують тренінгові вправи, адаптовані до майбутньої педагогічної діяльності. Вони мають на меті формування умінь організації еколого-педагогічної діяльності під керівництвом викладача-тренера на основі спеціально підготовлених інструктивно-методичних матеріалів та відповідають сучасним вимогам до професійної діяльності. Наведено приклад розробки тренінгу до дисципліни «Організація еколого-педагогічної діяльності». Висвітлено значення тренінгу для формування знань про народну екологію та застосування її елементів у процесі навчання біології – на уроках, у позакласній та позаурочній роботі; для формування пізнавальних, комунікативних, організаторських, конструктивних умінь еколого-педагогічної діяльності.

Ключові слова: майбутні учителі біології; структура тренінгу; тренінг; тренінгові вправи; уміння еколого-педагогічної діяльності.

Вступ. Формування готовності майбутніх учителів біології до еколого-педагогічної діяльності є результатом підготовки, що перевіряється у практичній діяльності вчителя. Результатом еколого-педагогічної підготовки науковці вважають також формування еколого-педагогічної компетентності, яка розглядається як показник екологічної культури фахівця. Белых С. І. розроблена модель цілісної соціально-професійної компетентності студентів вищих навчальних закладів України. Серед здібностей, якими має володіти сучасний студент, дослідник виокремлює здатність знаходити рішення у нестандартних ситуаціях, а також творчо розв'язувати соціальні і професійні задачі (Белых С. И., 2013).

Успішна реалізація завдань еколого-педагогічної діяльності учителя біології залежить від рівня сформованості системи екологічних, педагогічних

та методичних знань і вмінь; екологічної культури та екологічної свідомості; позитивного емоційно-ціннісного ставлення до об'єктів природи; мотивації еколого-педагогічної діяльності; потреби в самоосвіті, аналізі, оцінці та рефлексії результатів еколого-педагогічної діяльності.

Ґрунтуючись на дослідженнях А. К. Маркової, А. О. Марченко, А. І. Кузьмінського та ін., вважаємо, що учитель біології має володіти такими групами умінь еколого-педагогічної діяльності – пізнавальними, проєктивними, конструктивними, дослідницькими (натуралістичними), організаторськими, комунікативними, оцінювально-рефлексивними, спеціальними творчими. Для їх формування застосовуються різні методи і методичні прийоми, засоби і форми організації освітнього процесу у ВНЗ. Одним із таких методів є тренінг.

Мета статті – обґрунтувати значення тренінгу для формування комунікативних, пізнавальних та проєктивних умінь еколого-педагогічної діяльності майбутніх учителів біології на прикладі тренінгового заняття «Етнічні символи українців» у процесі вивчення дисципліни «Організація еколого-педагогічної діяльності».

Тренінг як форма групової роботи. Поняття тренінгу, характеристика особливостей його застосування у навчальному процесі відображені у публікаціях М. Є. Балакшина та А. С. Євдокименка, І. В. Вачкова і С. Д. Дерябо, С. А. Гладишева, Є. В. Заїки, Т. В. Зайцевої, А. К. Маркової, А. В. Семенової та ін. Його застосування у процесі підготовки фахівців різних галузей досліджували Л. І. Бондарева, Я. Б. Сікора та ін., у викладанні педагогіки – Г. П'ятакова.

Запровадження тренінгів пов'язано з діяльністю Курта Левіна (США). Спочатку тренінгові заняття мали на меті формування навичок спілкування, пізніше почали застосовуватися в інших сферах діяльності (бізнес-тренінги, соціально-психологічні тренінги, корпоративні, тренінги особистісного зростання) (П'ятакова Г., 2003).

Педагогічний словник дає таке тлумачення тренінгу: «тренінг – інтенсивне навчання з практичним спрямуванням. На відміну від навчання в рамках освітніх програм, спрямованого на формування системи знань, навчання-тренінг спрямоване на розвиток навичок, засвоєння учасниками нового досвіду» (Педагогический энциклопедический словарь, 2003, с. 291).

Т. В. Зайцева розглядає тренінг як засіб (інструмент) і прийом опосередкованого впливу тренера на учасників заняття, що інтерпретує теоретичні знання у конкретні дії (Зайцева Т. В., 2002). Також науковці характеризують тренінг як форму організації навчання. Так, на думку А. В. Семенової, тренінг як організаційна форма навчально-виховної роботи, спираючись на досвід і знання її учасників, забезпечує ефективне використання різних педагогічних методів за рахунок створення позитивної емоційної атмосфери у групі та спрямовується на формування навичок і життєвих компетенцій (Семенова А. В., 2006). С. Гладишев розглядає тренінг як особливий метод отримання знань, за якого усі його учасники вчаться на власному досвіді у даний момент, а також як спеціально створене сприятливе середовище, де кожен може усвідомити свої переваги та недоліки, досягнення та поразки, дає змогу навчитися гнучкості, спілкуванню, підтримати позицію іншого (Гладышев С., 2005).

Навчальний тренінг трактують також як спланований процес трансформації знань, поведінкових навичок учнів шляхом накопичення досвіду з метою досягнення ефективного виконання певного виду діяльності (Ковальчук Г. О., Бутенко Н. Ю., Артюшина М. В. та ін., 2006). Тренінг – це форма

групової роботи, яка забезпечує активну участь і творчу взаємодію учасників між собою і з педагогом (Балакшин М. Е., Евдокименко А. С., 2008). Тобто, можемо стверджувати, що тренінг – це своєрідне «тренування» у розвитку умінь і навичок певної діяльності.

Під час тренінгу необхідно створити неформальне, невимушене спілкування його учасників, яке сприяє розвитку міжособистісних взаємин, формуванню декількох варіантів розв'язання проблеми (Бондарева Л. І., 2006).

У процесі проведення тренінгу застосовують інтерактивні методи навчання – групові дискусії, гру, міні-лекцію, моделювання ситуації, мозковий штурм, дискусію, презентації, аналіз ситуаційних вправ (Фруктова Я. С., 2013). Вони сприяють зацікавленості процесом навчання, формують вміння висловлювати власну позицію та відстоювати її.

Особливостями тренінгу як технології освітнього процесу у ВНЗ є те, що тренінг не схожий на звичайне аудиторне заняття, під час тренінгу студенти не сидять за столами, з тренером можна спілкуватися на рівних (Лозова В. І., Троцько Г. В., 2002).

Основними характеристиками тренінгового заняття є висока активність його учасників, зворотній зв'язок, групова форма проведення. Слід приділити увагу толерантності, дослідницькій, творчій позиції його учасників. На основі аналізу результатів наукових досліджень можемо узагальнити рекомендації щодо проведення тренінгів:

1. наявність мотивації до навчання (важливо зважати на потреби й інтереси учасників, оскільки вони є джерелом мотивації);
2. атмосфера доброзичливості, позитивного емоційного настрою, невимушена обстановка, що заохочують до спілкування, створення ситуації успіху;
3. застосування методів і прийомів, що відповідають різним способам навчання, з метою врахування індивідуальних особливостей учасників та задоволення їхніх потреб (розв'язання проблем, випадки з практики, ігри, обговорення, дискусії, рухові вправи тощо);
4. забезпечення можливостей для обміну досвідом між учасниками, опори на власний досвід, що сприятиме подоланню супротиву до сприймання нової інформації; залучення студентів до процесу здобування знань, пропозиції виступати в різних ролях;
5. створення в уявленні учасників значущості розв'язання проблеми, для якої характерні альтернативні підходи до можливого рішення;
6. раціональний розподіл часу на занятті;
7. створення можливостей для випробування нових знань на практиці (питання, які розглядаються, мають бути максимально наближені до реальних потреб учасників).

У нашому розумінні навчальний тренінг – активна навчальна діяльність студентів, у процесі

якої вони виконують тренінгові вправи, адаптовані до майбутньої педагогічної діяльності, що мають на меті формування умінь організації еколого-педагогічної діяльності під керівництвом викладача-тренера на основі спеціально підготовлених інструктивно-методичних матеріалів, які відповідають сучасним вимогам до професійної діяльності.

Екологічний тренінг у ВНЗ ґрунтується на принципі активізації позиції викладача та студентів у освітньому процесі. Учасники тренінгу активно беруть участь у пошуку, колективному обговоренні різних підходів до розв'язання екологічних проблем, відшуковують і аналізують екологічну інформацію для вирішення пізнавальних завдань або перебувають в активному самостійному пошуку.

Для екологічних тренінгів найдоцільніше вибирати теми, у змісті яких закладено протиріччя. Це уможлиблює бачення проблеми, явища, процесу, закономірності, нетипової ситуації з різних боків (Скиба М. М., 2007).

Структура тренінгу. На основі аналізу наукових праць з методики організації тренінгів встановлено, що найбільш рекомендованою є така структура тренінгового заняття.

1. *Вступна частина* або підготовчий етап – передбачає вирішення таких завдань:

- проектування і розробка сценарію діяльності (вибір проблеми, способів отримання очікуваних результатів, засобів діяльності);
- формулювання цілей і завдань тренінгу;
- діагностика рівня засвоєння матеріалу (отримання зворотнього зв'язку);
- мотивація діяльності, виявлення очікувань;
- створення доброзичливої і продуктивної атмосфери (цей етап називають «знайомство»; він проходить у формі самопрезентації чи взаємопрезентації учасників тренінгу);

уточнення або повторення правил групи.

2. *Основна частина (практичний етап)* – передбачає завдання у поєднанні з вправами на зняття м'язового і психологічного напруження.

В основній частині тренінгу часом виділяють:

а) *Теоретичний блок* – ефективними є такі методи роботи, як інтерактивні презентації, інформаційні повідомлення, мозковий штурм, міні-лекції з елементами бесіди, самонавчання і взаємонавчання.

б) *Практичний блок* – робота в групах, аналіз ситуацій, рольові ігри, інсценування, взаємонавчання, обговорення та захист творчих доробок.

3. *Заклучна частина* охоплює:

- узагальнення, підведення підсумків;
- отримання зворотнього зв'язку за тематикою тренінгу;
- оцінювання результатів діяльності, їх співставлення з очікуваним результатом;
- релаксацію;

• процедуру завершення тренінгу (Скиба М. М., 2007; Заїка Є. В., 2013).

У процесі заняття застосовують тренінгові вправи, що допомагають тренеру ефективно вирішити завдання групового навчання, зокрема з'ясувати очікування від проведення тренінгу, сприяють об'єднанню учасників для досягнення спільних цілей, взаємодії їх між собою, налаштуванню на міжособистісне спілкування, дають можливість тренеру чергувати розумову діяльність з фізичним навантаженням та релаксацією, в цілому провести тренінгове заняття (Джексон П., 2002).

Педагог може застосовувати вправи для заохочення до відвертого спілкування, оприлюднення перед групою одержаних знань і набутого досвіду, закріплення тренінгового матеріалу та вироблення необхідних умінь (Валькевич В., Кендрацька Е., Климович А. та ін., 2007).

Тренінгове заняття «Етнічні символи українців». Вдало підібрані вправи сприяють створенню комфортної для спілкування атмосфери, зацікавленню самим процесом навчання. З метою розширити знання студентів про народну екологію, її розділи, етнічні символи українського народу нами розроблений та проведений тренінг «Етнічні символи українців» до теми «Світоглядно-екологічні цінності у системі національної освіти» (з дисципліни «Організація еколого-педагогічної діяльності»). Тренінг складається з 3 частин – вступної, основної і заключної. Вступна частина передбачає вступне слово викладача про народну екологію та її розділи, етнічні символи українців (хліб, земля, вода, вогонь, флора і фауна, барви), повір'я і прикмети як спроби пояснення явищ природи, залежність наших предків від природи. У цій частині також знайомимо студентів з правилами проведення тренінгу (їх можна написати на дошці або плакаті) – вставати, коли відповідаєш, не запізнюватися, не перебивати, бути доброзичливим, толерантним, активним, увічливим, цінувати свій час і час інших, відповідати по суті і коротко, позитивність, розмова від свого імені, добровільна активність, правило «піднятої руки».

З метою тренування пам'яті, створення позитивного настрою, налаштування на роботу запропонували вправи:

Вправа «Снігова куля»

Перший учасник називає своє ім'я. Наступний – спочатку це ім'я, а потім своє. Третій називає два попередніх, а відтак своє і т. д.

Вправа «Добрі слова»

Кожному учаснику роздаються невеликі аркуші паперу у вигляді яблука (можна використати інші зображення), на яких кожен записує своє прізвище та ініціали. Яблука передають по колу, щоб інші могли написати хороші слова про власника «яблука». У кінці кожен зачитує з «яблука», яке у нього залишилося в руках, слова про учасника, чие прізвище записане на «яблуці». Ця вправа сприяє створенню позитивної атмосфери під час роботи.

Вправа «Реклама»

Учасникам пропонується завдання – на листку паперу презентувати себе як учителя біології (без підпису, до 15 слів). Далі тренер збирає листки, перемішує і роздає студентам. Завдання – зачитати вголос і вгадати автора.

З'ясуванню очікувань учасників сприяє вправа «**Очікування**»: учасникам роздають невеликі кольорові стікери, вирізані у формі листочків, на яких студенти записують, чого саме чекають від заняття. Потім всі по черзі промовляють свої очікування. У кінці заняття, ті листки з очікуваннями, які справдилися, прикріплюють на дерево на дошці.

Основна частина тренінгу складається з 2 блоків – теоретичного і практичного. З метою оцінки рівня поінформованості студентів про проблему, що розглядається, запропоновані запитання для актуалізації опорних знань:

1. Що таке народна екологія?
2. Які розділи народної екології Ви знаєте? Дайте їм характеристику.
3. Що є архетипами екологічної культури?
4. Що таке етнокультурна вимірність довкілля?
5. Які етнічні символи українського народу Ви знаєте? Охарактеризуйте їх.

Теоретичний блок передбачає роботу студентів у групах:

1. Повідомлення про традиції бережливого ставлення до природи у різних народів та національностей.
2. Опис обрядів та свят українців, що пов'язані з вшануванням природи.

Практичний блок включає вправи на вивчення основних питань теми:

Вправа «Хто я?»

Мета: узагальнити знання студентів про рослини і тварин – символи українців.

Робота в парах: зобразіть за допомогою міміки та жестів тварини і рослини, які в українського народу користуються особливою пошаною.

Вправа «Мозковий штурм»

Мета: з'ясувати, які екологічні свята цікавлять студентів.

- Які нові свята, традиції, пов'язані з охороною природи, Ви б запропонували?

Вправа «Асоціації»

Мета: налаштувати на позитивний емоційний стан.

Процедура: з якими емоціями у Вас асоціюються рослини і тварини, шановані українцями?

Верба – ... Калина – ... Чорнобривці – ... Свиня – ... Собака – ... Дуб – ... Любисток – ... Лелека – ... Зозуля... Коза – ...

Вправа «Перетворення»

Мета: з'ясувати уподобання студентів, що стосуються рослин, тварин, явищ природи.

Процедура: учасники сідають у коло. Викладач (тренер) пропонує закінчити речення:

- Якби я був явищем природи, то був би (вітром, сонцем, буревієм тощо).

- Якби я був деревом, то був би...
- Якби я був твариною, то був би...
- Якби я був квіткою, то був би...

Вправа «Капелюшна дискусія «за» і «проти»

Мета: з'ясувати рівень зацікавленості студентів народною екологією, їх бажання впроваджувати елементи народної екології у майбутній професійній діяльності.

Процедура: висловіть свою думку «за» чи «проти» вивчення теми «Елементи народної екології у курсі біології».

Перед учасниками – 2 капелюхи, на яких закріплені слова «за» і «проти». Віддайте свій голос (стікер) «за» чи «проти» у капелюх. У кінці бажаючи висловлюють свою думку і обґрунтовують її.

Вправа «Емоції»

Мета: дати можливість учасникам спільно пережити ситуацію.

Процедура: тренер пропонує уявити ситуацію: «Взимку Ви йдете по вулиці. Мороз, вітер... Раптом біля будинку бачите маленьке безпомічне кошеня – змерзло, нявкає, тремтить від холоду...». Далі, через кожні 20-30 секунд, тренер називає ім'я учасника. Він продовжує ситуацію.

Вправа «Уособлення»

Мета: з'ясувати знання про уособлення кольорів у наших пращурів.

Процедура: на задалегідь підібраних аркушах кольорового паперу, на зворотньому боці написати, що саме уособлювали кольори у наших предків (синій, жовтий, червоний, малиновий, чорний, зелений тощо) (групова робота або робота в парах).

Ігрова вправа «Хто більше?» (групова робота)

Мета: закріпити знання прикмет та повір'їв наших предків.

Процедура: кожна група повинна якнайбільше пригадати і записати народних прикмет та повір'їв (час 7 хв.). Після завершення групи зачитують їх по черзі, не повторюючи уже названі. Переможцем стають ті, хто найбільше зумів зібрати народних повір'їв та прикмет.

Метою заключної частини є забезпечити зворотний зв'язок щодо основних моментів вивченого матеріалу та підведення підсумків. Для цього ми запропонували вправу «**Закінчи речення**» – на фліпчарті записали незавершені речення, студенти їх продовжують:

- «Я дізнався що...»
- «Мене здивувало, що...»
- «Мені сподобалося, що...»
- «Можливо, було б краще, якби...»
- «Я ще хотів би дізнатися про...» тощо.

Листки з очікуваннями, які справдилися, із вправи «**Очікування**» прикріплюємо на дерево на дошці. З метою релаксації проводимо також рухливі вправи.

Висновки. Тренінг сприяє формуванню знань про народну екологію та застосуванню її елементів у процесі навчання біології – на уроках, в позакласній

та позаурочній роботі, а також виробленню пізнавальних, комунікативних, організаторських, конструктивних умінь еколого-педагогічної діяльності.

Проведення екологічного тренінгу привертає увагу учасників до вирішення проблем охорони довкілля, викликає бажання брати участь в екологіч-

ному русі та охороні навколишнього середовища, активізує природоохоронну діяльність, розвиває активність та самостійність мислення. Перспективним є подальше дослідження застосування інших інтерактивних методів у процесі викладання дисциплін еколого-педагогічного спрямування.

Література

1. Балакшин М. Е. Информационная система тренингового обучения / М. Е. Балакшин, А. С. Евдокименко // Инновации в образовании. – 2008. – № 7. – С. 48 – 51.
2. Белых С. И. Особенности ценностей и психического состояния студентов современного университета / С. И. Белых // Педагогика, психология и медико-биологические проблемы физического воспитания и спорта. – 2013. – № 7. – С. 7 – 14, DOI: 10.6084/m9.figshare.736501.
3. Бондарева Л. І. Навчальний тренінг як засіб професійної підготовки майбутніх менеджерів організацій в економічних університетах: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / Л. І. Бондарева. – К., 2006. – 23 с.
4. Гладышев С. Как вести себя на тренинге? / С. Гладышев // Обучение & карьера. – 2005. – № 35. – С. 70.
5. Джексон П. Импровизация в тренинге / П. Джексон. – СПб.: Питер, 2002. – 212 с.
6. Заїка Є. В. Ігровий тренінг пізнавальних процесів учнів: ігри та вправи: навчальний посібник [для студентів, викладачів, практичних психологів] / Є. В. Заїка. – Х.: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2013. – 256 с.
7. Зайцева Т. В. Теория психологического тренинга. Психологический тренинг как инструментальное действие / Зайцева Т. В. – СПб.: Речь, 2002. – 80 с.
8. Лозова В. І. Теоретичні основи виховання і навчання: Навчальний посібник / Лозова В. І., Троцько Г. В. – [2-е вид., випр. і доп.]. – Харків: «ОВС», 2002. – 400 с.
9. Педагогический энциклопедический словарь / гл. ред. Б. М. Бим-Бад. – М.: Большая российская энциклопедия, 2003. – С. 291.
10. Порадник для тренера / В. Валькевич, Е. Кендрацька, А. Климович та ін. – Варшава: ЦОВВ, 2007. – 134 с.
11. П'ятакова Г. Тренінг як педагогічна технологія на заняттях з курсу «Педагогіка» [Електронний ресурс] / Галина П'ятакова // Вісник Львівського університету. Серія педагогічна. – 2003. – Вип. 17. – С. 99 – 105. – Режим доступу: // http://www.lnu.edu.ua/Pedagogika/periodic/visnyk/17/15_pyatakova.pdf
12. Семенова А. В. Развитие профессиональной компетентности фахівців засобами парадигмального моделювання (інтерактивний тренінг): навч.-метод. посібник / А. В. Семенова. – Одеса: СВД Черкасов М. П., 2006. – 130 с.
13. Скиба М. М. Екологічний тренінг як один із методів стимулювання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності школярів під час навчання екології / М. М. Скиба // Міжнародна науково-практична конференція «Розвиток наукової творчості майбутніх вчителів природничих дисциплін». XIV Каришинські читання. Збірник наукових праць. – Полтава, 2007. – С. 455 – 456.
14. Тренінгові технології навчання: [навч. посіб.] / Г. О. Ковальчук, Н. Ю. Бутенко, М. В. Артюшина та ін. – К.: КНЕУ, 2006. – 320 с.
15. Фруктова Я. С. Тренінг як засіб формування соціально-комунікативної компетентності фахівця / Я. С. Фруктова // Педагогічний процес: теорія і практика. – 2013 – № 1. – С. 184 - 194.

ФОРМИРОВАНИЕ УМЕНИЙ ЭКОЛОГО-ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ БИОЛОГИИ В ПРОЦЕССЕ ТРЕНИНГА

Скиба Мария, кандидат педагогических наук, доцент, докторант, Институт высшего образования НАПН Украины, ул. Бастионная, 9, к. 810, 01014, г. Киев, Украина, mary_skiba@ukr.net

В статье раскрыто определение понятия тренинг и его значение в процессе обучения в высшей школе. Обучающий тренинг – активная учебная деятельность студентов, в процессе которой они выполняют тренинговые упражнения, адаптированные к будущей педагогической деятельности, имеющие целью формирование умений организации эколого-педагогической деятельности под руководством преподавателя-тренера на основе специально подготовленных инструктивно-методических материалов. Приведен пример тренинга к дисциплине «Организация эколого-педагогической деятельности». Обосновано значение тренинга для формирования знаний о народной экологии и применение ее элементов в процессе обучения биологии – на уроках, во внеклассной и внеурочной работе; для формирования познавательных, коммуникативных, организаторских, конструктивных умений эколого-педагогической деятельности.

Ключевые слова: *будущие учителя биологии; структура тренинга; тренинг; тренинговые упражнения; умения эколого-педагогической деятельности.*

THE FORMATION OF ECOLOGO-PEDAGOGICAL ACTIVITY SKILLS OF FUTURE BIOLOGY TEACHERS DURING THE TRAINING PROCESS

Skyba Mariya, candidate of pedagogic sciences, associate professor, candidate for a doctor's degree, Institute of higher education of the National academy of educational sciences of Ukraine, Bastionna strett, 9, r. 810, 01014, Kyiv, Ukraine, mary_skiba@ukr.net

The article gives the definition of the term «training» and its value for higher education system. The main point of this article is to explain the importance of interactive methods and technology for the formation process of ecologo-pedagogical activity skills; to demonstrate the examples of their usage during the training process of future biology teachers, especially in the course of ecologo-pedagogical disciplines.

We regard educational training as an active educational activity of students during which they do training exercises. The aim of the training exercises is to form organizational skills of ecologo-pedagogical activity under the teacher's guidance which is based on the instructive and methodical materials. These materials correspond to all modern standards of professional activity. It is given the example of a training exercise developed for a discipline «The organization of ecologo-pedagogical activity» on the topic of «Ecological values in the system of National education».

It is also highlighted the value of the training exercise to form the knowledge about national ecology and to form the application of its elements during the process of studying biology (done both on the lessons and off-hour activities). Training exercise also helps to form cognitive, communicative, organizational, and constructive skills of ecologo-educational activity. There were made conclusions that realization of ecological training exercise attracts participant's attention to the solving of environmental problems; activates nature protection activities; develops the independence of thought.

Key words: ecologo-pedagogical activity; future biology teachers; training; training exercise; training structure.

Стаття надійшла до редакції 19.05.2016

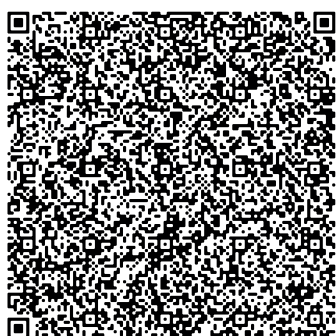
Прийнято до друку 27.10.2016

УДК 378.147:811.133.1:004

Наталія Майєр

ORCID iD 0000-0001-7074-8135

доктор педагогічних наук, доцент,
Київський національний лінгвістичний університет,
вул. Велика Васильківська, буд. 73, 03680 м. Київ, Україна
teacher123@ukr.net

РЕФЛЕКСИВНИЙ ПІДХІД ДО ФОРМУВАННЯ МЕТОДИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ІНОЗЕМНИХ МОВ У ПРОЦЕСІ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

У статті розглянуто рефлексивний підхід як один із засадничих для організації навчального процесу з формування методичної компетентності майбутніх викладачів іноземних мов під час їхньої самостійної роботи. Окремлено особливості реалізації рефлексивного підходу шляхом відповідної організації освітнього процесу, спрямованого на формування й розвиток у магістрантів рефлексивного знання, рефлексивного мислення, рефлексивної позиції, рефлексивних умінь, методичної рефлексії.

Ключові слова: інформаційно-комунікаційне навчальне середовище; магістрант; майбутній викладач іноземних мов; методична компетентність; методична рефлексія; рефлексивний підхід; самостійна робота.

Вступ. В умовах сьогодення науковці все більше уваги приділяють не лише пошуку нових форм, способів і засобів оптимізації методичної підготовки майбутнього вчителя / викладача іноземних мов (далі ІМ), але й упровадженню но-

вих підходів, які визначають стратегію навчання та вибір методу навчання, який реалізує таку стратегію (Азимов Э. Г., 2009, с. 200). Серед таких, наприклад, інтегративно-рефлексивний (Соловова Е. Н., 2004), інтегративний (Ходькина А. В.,